

## **A Festetics-örökség turisztikai termékfejlesztése a Nyugat-Balatonon**

Írta: Szántó Éva (TDM menedzser, Nyugat-Balaton Turisztikai Iroda, Keszthely, 2019)

A turizmus ma a világ az egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasági tevékenysége, az egyik leggazdaságosabb devizatermelő ágazat, mivel jelentősen javítja a fizetési mérleget. A turizmus az európai és a magyar gazdaságban is meghatározó szolgáltatási ágazat a GDP-hez való hozzájárulása és foglalkoztatás tekintetében egyaránt.

A turizmus világviszonylatban növekszik, a turisztikai termékek piacán a verseny globálissá vált és az emberek utazási szokásai is megváltoztak. A turisztikai világtrendek, köztük a folyamatosan megjelenő újabb úti célok, az egyre öregedő népesség, az X és Y generáció mellett a középosztály növekvő szabadideje és diszkrécionális jövedelme által támasztott eltérő igények, a biztonság iránti megnövekedett igény, a technikai-technológiai fejlődés, az internet térhódítása, az egészségtudatos életmód és a fenntarthatóság új kihívások elé állítják a turizmus szereplőit. A versenyképesség fenntartásához a trendekhez igazodó, versenyképesebb, összetettebb, új célcsoportokat célzó, egyedibb arculatot megkövetelő, minőségi turizmus megteremtése minden desztináció alapvető feladata. A magyar turizmus számára is ez a legnagyobb kihívás a rendszerváltás óta. A közelmúltban kialakított új hazai turizmus-irányítás, a desztinációs szemlélet (!), fejlesztési stratégiák és térségek e nemzetközi elvárásoknak megfelelő minőségi turizmus létrehozását célozzák.

Manapság az utazók sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak szabadidejüknek és igényesebbekké váltak nyaralásuk megválasztásában: nagyobb értéket, több élményt és magasabb minőségi szinteket keresnek. Egyre kedveltebbek a fizikai és szellemi aktivitású nyaralások, növekszik az igény nemcsak a rekreációs tevékenységek, a sport és kalandok iránt, hanem a történelem, a kultúra és a felkeresett terület környezete iránt is. A turizmus új formái –, melyek kapcsolódnak a kultúrához, a természethez, az egészséghez, a valláshoz –, háromszor olyan gyorsan növekednek, mint a turizmus hagyományos formái. Ezt a turizmus nemzetközi szervezeteinek jelentései, számos tanulmány és a témával foglalkozó szakértő véleménye is megerősíti. Vagyis például a kultúra jelentheti az utazással együtt járó szabadidős igények kielégítésének egyik alternatíváját.

Jelen írás központi témája ez utóbbi – a kultúra – köré szerveződő kulturális turizmus, illetve azon belül az örökségturizmus és az „útvonal-alapú turizmus”, melyek bázisai a kulturális tematikus utak, és melynek vizsgálati területe Keszthely és környéke, a nyugat-balaton régió.

Megfigyelhető, az egyes desztinációk mindinkább azt próbálják hangsúlyozni marketing tevékenységükben, hogy az oda látogatók úgy érezzék, hogy ha arra a helyre látogatnak, akkor olyan élményekben lesz részük, amiben máshol nem. A változó igények és trendek ugyanis azt követelik meg a desztinációkkal és attrakciókkal szemben, hogy nyújtsanak élményt, legyenek egyediek és interaktívak.

Keszthely a Balaton többi településéhez képest egy nagyon eltérő karakterű történelmi város. Ahogy a történelmi leírásból és a vonzerőleltárakból is kiderül, a Festeticsek neve, munkássága lépten-nyomon felbukkan Keszthely és környéke múltjában és jelenében egyaránt. Két évszázados jelenlétük során fontos szerepet tölthettek be a régió életében, meghatározták annak fejlődési irányát. A család örökségében jelenleg a hangsúly leginkább a kastélyon, mint fő attrakción van, és főként magán az épületen.

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

Ezen kívül talán még a Georgikon, a Helikoni ünnepek és Festetics György neve közismertebb. Azonban nem a kastély az egyetlen olyan attrakció, mely érdeklődésre tarthat számot, mint ahogy nem Festetics György az egyetlen olyan tagja a családnak, akinek munkássága és jelentősége kiemelkedő. A Keszthelyen élt hét generáció mindegyikében megtalálható az a személy (vagy személyek), aki méltó arra, hogy az utókor is megismerhesse.

A Festetics-hagyaték egy olyan érték, amelyet a város teljesen a magáénak mondhat – legalábbis ilyen koncentrált és jelentős formában –, de egyben összefoghatja a térséget is, mivel a környék néhány jelentősebb turisztikai attrakciója egyben a Festetics-család örökségéhez is szorosan kapcsolódik. Keszthely és környéke egyediségnek hangsúlyozására tehát – a kínálati adottságokat, illetve a kulturális és örökségturisztikai tendenciákat tekintve – a Festetics-örökség kitűnő lehetőségeket biztosít.

A Festetics-örökség kulturális turisztikai termékfejlesztésének alapját azok az egykori Festetics-tulajdonú helyszínek alkotják, melyek ma turisztikai jelentőséggel bírnak. A Festetics-kastély, a Georgikon Majormúzeum, a Balatoni Múzeum és néhány kisebb attrakció lehetnek a keszthelyi kínálat kiemelt elemei, melyek környékbeli attrakciókkal bővítve, összekapcsolva – Hévízi-tó, Helikon Taverna, Festetics-kilátó, Csillagvár – egységbe foghatók, közös termék- és élmény együttessé formálhatók. A főúri emlékhelyek mellett így megtalálhatók a bor- és gasztronómia, illetve a testi-lelki megújulást segítő fürdőzési-gyógyulási lehetőségek és a természetjárás elemei is. A Festetics-örökség turisztikai termékfejlesztésével így egy magas minőségű turisztikai termék alakítható ki, mely vonzerővel bír, illetve a térség egyedi arculata mellett a Balaton Régió márka formálásához is hozzájárulhat.

**1. sz. táblázat: A Festetics-örökség turisztikailag releváns attrakciói a Nyugat-Balatonon**

Attrakció	Elhelyezkedés	Funkció	Látogathatóság		Látogatás módja	
			Egész évben	Szezonális	Fizetés	Ingyenes
Festetics-kastély kiállítása: Főúri életforma, Hintómúzeum, Vadászati Múzeum, Történelmi Modellvasút Kiállítás, Pálmaház, Amazon Ház	Keszthely	Kiállítótér, konferensthelyszín, könyvtár	x		x	
Festetics-kastély parkja		Park	x			x
Balatoni Múzeum		Múzeum	x		x	
Georgikon Majortörténeti Kiállítóhely		Kiállítótér		x	x	
Festetics Imre Állatpark		Állatpark		x	x	
Helikoni-emlékmű, Helikon Park		Köztéri emlékmű	x			x
Festetics György-ülősobra, Fő tér		Köztéri szobor	x			x
Magyarok Nagyasszonya Plébániatemplom (Festetics-kripta és epitáfiumok)		Templom, temetkezési hely	x			x
Festetics Mauzóleum, Szent Miklós temető		Temetkezési hely	x			x
Fenyves-allé, Szendrey Júlia-emlékszoba, Újmajor		Kiállítótér, védett fasor, lovaskp.	x			
Egykori ménesközpont, kiskastély, Fenékpusztá	Felújítás alatt	-	-	-	-	
Festetics-kilátó	Gyenesdiás	Épített kilátó, kirándulóhely	x			x
Festetics Helikon Taverna Étterem, Borászati és gasztronómiai Kiállítótér	Vonyarcvashegy	Étterem, kiállítótér	x		x	

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

Lady Mary Hamilton pihenője, Szépkilátó	Balatongyörök	Kilátóhely	x			x
Csillagvár	B.szt.györgy	Kiállítás, kirándulóhely	x		x	
Festetics Pince	Cserszegtomaj	Étterem	x		x	
Hévíz Gyógyfürdő, Festetics Fürdőház	Hévíz	Fürdő, gyógyászati és rekreációs kp.	x		x	

Forrás: Saját szerkesztés. Adatok: nyugat-balatoni vonzerőleltárak

A turisztikai termékfejlesztés egy összetett, sokszereplős (állam, önkormányzatok, attrakcióhelyek, vállalkozások, szolgáltatók, civil szervezetek, helyi lakosság) és a turizmuson túlmutató kapcsolódási pontokkal bíró folyamat. A fejlesztésekkel szemben mindig alapvető elvárás, hogy azoknak úgy kell megvalósulniuk – illetve hosszú távon akkor fenntarthatók –, ha *a turisták által támasztott igényeket maximálisan kiszolgálják, miközben segítik a turisztikai vállalkozások piaci törekvéseit, versenyképességük növelését, és szem előtt tartják a helyi közösségek érdekei mellett a természeti és kulturális környezet védelmét is*. Ezért a turisztikai termékfejlesztések és marketing feladatok akkor tudnak jól, hosszú távon és hatékonyan működni (azaz versenyképesek és fenntarthatók lenni), illetve a desztináció arculatának szerves részévé válni, ha azt az egyes attrakcióhelyektől és vállalkozásoktól független, az önkormányzati és egyéb közigazgatási határoktól függetlenül (a turista szempontjából ezek irreleváns tényezők), vagyis desztinációban gondolkodó szervezet, azaz *turisztikai desztináció menedzsment (TDM) szervezet* végzi. E szervezetek rendelkeznek minden szükséges kompetenciával, szakmai és finanszírozási háttérrel, mely szükséges a fejlesztés részleteinek kidolgozásához, megvalósításához és fenntartásához. A Festetics-termék esetében ez az illetékes a keszthelyi székhelyű, és a nyugat-balatoni régióban a térségi turisztikai desztináció feladatokat ellátó szervezet, a Nyugat-Balatoni Turisztikai Iroda Np. Kft. (NyBTI).

1. sz. ábra: **A turizmusban érintett szereplők kapcsolatrendszerét leíró VICE modell**



Forrás: Lengyel, 2008

E követelményeket figyelembe véve a **Festetics turisztikai termék** kialakításában elsődlegesen szükséges az örökségi helyszínek alapján az *Festetics tematikus út – és verzióinak* – kijelölése, a szükséges *infrastruktúra, garantált programok és marketing* hozzárendelése, illetve a *tudásbázis* elindítása a jövőbeni fejlesztések elősegítéséhez. A Festetics tematikus út kialakítása egy olyan alapprojekt, mely a későbbiekben számos szolgáltatási elemmel bővíthető. Például a tematikus út helyszínei egy *kártyarendszer* keretében is összekapcsolhatók, a kártya pedig marketing eszközként is kitűnő szolgálatot

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

tehet. Érdeemes lenne néhány hagyományos *rendezvény fejlesztését* is megvalósítani, nagyobb turisztikai jelentőséget adva nekik. Az egyes *attrakciók* esetében is szükség van *fejlesztésre*, elsősorban minőségi szolgáltatások tekintetben. A termékhez kapcsolódóan természetesen szükséges a *szállás-és vendéglátóhelyek bevonása* is. A *tematikus csomagajánlatok* nem csak a turistáknak nyújt segítséget időtöltésük tervezéséhez, de a szolgáltatók a számukra kidolgozott verziókat beépíthetik ajánlataikba. Az alábbiakban álljon itt e néhány javasolt termékelem rövid bemutatása, melyek mindegyike egy-egy kisebb projekt is egyben. A tervezéskor szükséges a későbbi megvalósításhoz szükséges főbb feladatok és résztvevők, együttműködők körének kijelölése, illetve a költségek és időkeretek tervezése. A fentiekben említetteknek megfelelően a termékfejlesztésért felelős szervezet jelen esetben tehát a *térségi TDM szervezetet*, a NyBTI.

☞ **Festetics-örökségi helyszínek gyűjtése, elemzése.** Első lépésként szükséges a Festetics-örökségi helyszínek összegyűjtése, elemzése. Az azonnal bekapcsolható helyszínek jelenleg is rendelkeznek turisztikai relevanciával, így számos információ és adat állhat rendelkezésre működésükre, szolgáltatásaikra, vendégforgalmukra vonatkozóan. A folyamatos gyűjtés-elemzés az egyes attrakciók szolgáltatásainak monitoringja, értékelése, a változások követése, vendégforgalmi adatok gyűjtése, elemzése, vendégelégedettségi kutatások lefolytatása, javaslatok megfogalmazása alapvető feladat. Új potenciális attrakció, azaz egykori Festetics-helyszín – mely addig ismeretlen volt a turizmus számára – esetén szükséges a bekapcsolási lehetőségek vizsgálata, javaslatok kidolgozása. Fontos annak elemzése is, hogy a kialakított útvonal(ak) hogyan tudnak más, nagyobb útvonalakhoz kapcsolódni.

E feladathoz szükséges együttműködő partnerek elsősorban az örökségi helyszínek, akik adatokat szolgáltatnak, megosztják tapasztalataikat és fejlesztési elképzeléseiket. A feladat végzése folyamatos, a szervezeten belül delegálható, saját költségvetés terhére finanszírozható.

☞ **Festetics tematikus utak kialakítása.** Az örökségi helyszínek különböző szintű összekötésével kijelölhető az „alap” Festetics tematikus út. Ahhoz, hogy ez a turisták számára is fogyasztható legyen, bejárhatóvá kell tenni és szolgáltatásokkal kell felruházni. Keszthelyen belül sétakörök rajzolhatók fel, melyek gyalog vagy kerékpárral bejárhatók, a nyugat-balatoni útvonalak pedig kényelmesen teljesíthetők kerékpárral vagy autóval, de a tömegközlekedéssel történő megközelítés is lehetséges. Ennek kiszolgálásához szükséges az útvonalak pontos nyomvonalának kijelölése és kitéblázása. A nyomvonal-kijelölésnél figyelembe kell venni a közlekedési viszonyokat, a forgalom eloszlását, az attrakciók megközelíthetőségét, a kerékpáros szempontokat, stb. A feladat megoldható akár szervezeten belül, de szükséges az együttműködés az örökségi helyszínekkel. A városon belüli útvonal kialakítása vélhetően rövidebb időt vesz igénybe, az optimális térségi nyomvonal megvalósítása azonban biztosan hosszabb időbe telik.

**Festetics túrakörök Keszthelyen.** A helyi szintű, alap Festetics-sétakör több variációban is felvázolható, melyek teljesíthetők egyénileg, az útvonalat bejárva költségmentesen vagy opcionálisan az útvonalon megtalálható örökségi intézmények (vagy akár egyéb attrakciók) látogatásával. (Ez utóbbit erősítené a Festetics-kártya. Lásd később.) A túrák garantált idegenvezetői program keretében (ingyenes és/vagy fizetős programok), városlátogatásokra érkezőknek néhány órás szabadidővel (csoportok helyi idegenvezetővel és egyéni látogatók), de természetesen a helyben vagy a térségben nyaralók számára is ideális.

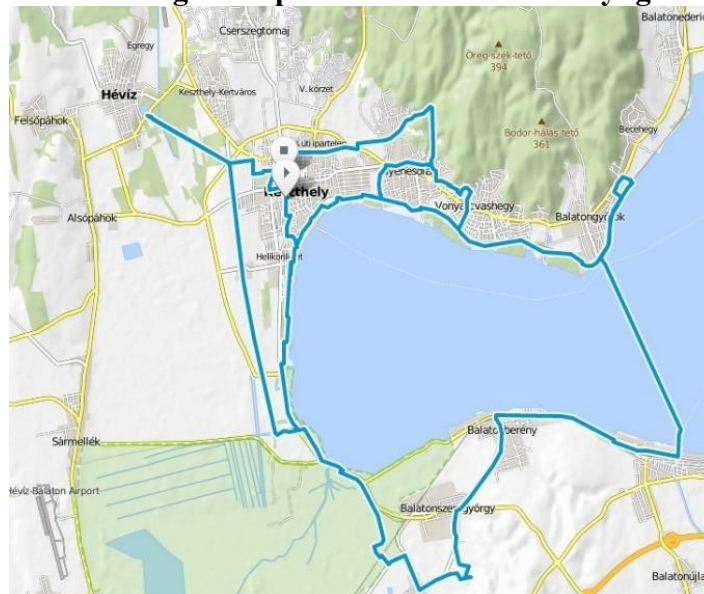
**Festetics tematikus út a Nyugat-Balatonon.** A térségi útvonal kijelölését a Nyugat-Balaton Turisztikai Iroda a kerékpáros turisztikai fejlesztések keretében már elkezdte. Jelenleg 3 túra tehető a térségben az örökséghez kapcsolódóan:

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

- *alaptúra*: Keszthely és közvetlen környéke (Keszthely – Gyenesdiás, Festetics-kilátó) (első sorban családoknak),
- „*élménytúra*”: az alaptúra bővítve Vonyarcvashegy (Helikon Taverna), Balatongyörök (Mary Hamilton pihenőhely, Szépkilátó) és Hévíz (Tófürdő) egy-egy állomásával
- „*örökségtúra*”: szinte az összes Festetics-emplék helyre elkalauzol (az előbbieken túl: Csillagvár, Fenékpusztá), de mivel ez egy „Balaton-szelő” túra, ezért a Balatongyörök–Balatonmáriafürdő hajószakasz miatt csak szezonálisan és időpont függvényében teljesíthető.

A tervek szerint a Festetics útvonalakat a jövőben két további útvonal kidolgozásával bővíthet, melyek közül az egyik a Festetics-kilátót és a Helikon Tavernát a Keszthelyi-hegységen keresztül gyalogtúra útvonalon közvetlenül köti össze. Ez egy nem nehéz, gyakorlatilag bármi számára teljesíthető panoráma útvonal lesz.

2. sz. ábra: A Festetics-örökség kerékpáros túraútvonalai a Nyugat-Balatonon



Forrás: Nyugat-Baltoni Turisztikai Iroda

Az egyes helyszínek a térségben közlekedő helyi és távolsági buszjáratok segítségével is megközelelhetők. A Hévíz-Balatongyörök helyi járat kitűnő lehetőséget adna ehhez, de jelenleg a járatok menetrendje nem kifejezetten megfelelő ennek. A járat menetrendjének optimalizálása kizárólag az illetékes busztársaság együttműködésével lenne lehetséges, és minden bizonnyal nagyobb erőfeszítéseket igényel a partnerek részéről.

☞ **Infrastruktúra.** A fenti útvonalak egyértelműsítéséhez és bejárásnak segítéséhez szükséges:

- a keszthelyi sétakörök, illetve a helyi és térségi kerékpáros útvonalak kitáblázása
- az útvonalak mentén tájékoztató, irányító táblák, térképek elhelyezése, szükség esetén kiegészítő felfestések alkalmazása
- helyi járatos buszok bevonása esetén – optimális menetrenddel – az örökségi helyszínekhez legközelebb eső megállókon információs táblák elhelyezése.

A szükséges infrastruktúra felméréséhez, tervezéséhez szükséges az érintett önkormányzatok, attrakcióhelyek, kerékpáros szervezetek, közlekedési társaságok és hatóság, természetjáró szövetségek, grafikus és nyomda bevonására. Elképzelhető, hogy a megvalósítás magasabb költségekkel jár, és hosszabb időt vesz igénybe (bár a helyi szintű kialakítás valószínűleg könnyebben feladat,

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzaskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

és kevesebb idő). A finanszírozás történhet az érintett partnerek bevonásával, önkormányzati támogatással vagy pályázati forrásból.

- ⊗ **Útvonal bejárás támogatása.** Valamennyi útvonal bejárható egyénileg – mely alapvetően elvárás a tematikus utakkal szemben –, de szervezett programként vezetett séta vagy kerékpáros túra is lehetséges (ez utóbbit lásd: garantált programok).

Az *egyéni bejárás* segítségére kifejleszhető

- *GPS-alapú útvonaltervező applikáció*, tartalmazva minden szükséges információt, amely a bejárást könnyűvé és élményszerűvé teszi (az iránymutatástól, a parkoláson, a belépő és nyitva tartási infókon át az attrakció bemutatásáig).
- *audio guide*, mely az örökséghez kapcsolódó turisztikai attrakciókat bemutató ingyenesen/fizetős letölthető hangos idegenvezető eszköz/alkalmazás, mely biztosítja az idegenvezetés élményét.
- a *kettő összekapcsolásával* pedig – élmények maximalizálása érdekében – a látogató a GPS segítségével maga is meghatározhatja az attrakciók és a lehallgatás sorrendjét.

A kivitelezéséhez szükséges az együttműködés szoftverfejlesztőkkel, informatikai cégekkel, design tervezővel, a guide esetében az anyagot összeállító idegenvezetőkkel (megállóhelyek, szövegek), fordítókkal (elvárás, hogy az információk minden esetben több nyelvűek legyenek). A guide szövegének felmondása történhet pl. a város kötődő híres személy által.

- ⊗ **Festetics-örökség turisztikai kártya.** Az örökséghez kapcsolódó kulturális intézmények, múzeumok, szolgáltatók összeköthetők egy turisztikai kártya keretében is, mely segítik, illetve befolyásolhatják a turisták mozgását. A kártya alapja a Festetics-örökséghez kapcsolódó szervezetek, intézmények együttműködése. Kritikus pont a kártya koncepciójának meghatározása, majd a kedvezmények rendszerének kialakítása, a kártya szoftverjével kapcsolatos elvárások meghatározása (pl. statisztikai gyűjtés szempontjából milyen vendégadatok rögzítsen, a kártyaelfogadó helyek adminisztrációjával kapcsolatos kívánalmak), fizetős kártya esetén a visszaosztási rendszer szisztémája és annak kezelése a rendszerben, az értékesítési pontok kijelölése, a térségi turisztikai kártyához (West-Balaton Card) és az MTÜ által tervezett egységes balatoni kedvezménykártyához való viszonyának meghatározása stb..

A kártya kidolgozás széles körű partneri összefogással lehetséges, az említett szereplők elkötelezett együttműködésével. Szükséges lehet az önkormányzatok bevonása is. A kártya beépíthető lenne a szálláshelyi csomagajánlatokba.

⊗ **Garantált programok**

**Városi idegenvezetői programok.** Budapest mellett egyre több hazai város kínálatában szerepelnek a helyi idegenvezetőkkel bonyolított garantált vagy egyedi időpontokban biztosított városismereti és tematikus séták a helyi turisztikai irodák kötelékében, szervezésében. A Festetics-örökséghez kapcsolódó túrák az alábbi programtípusokba kerülhetnek besorolásra:

- rendszeresen meghirdetett, (létszámtól függetlenül) garantáltan indított program
- fix időpontokban meghirdetett városismereti túrák
- fix időpontokban meghirdetett tematikus túrák (Leginkább valamilyen eseményhez, ünnephez – nemzeti ünnepek, városi napja, kulturális örökség nap, idegenvezetők napja, stb. – kapcsolódóan kerülnek megrendezésre.)
- megrendelhető klasszikus és tematikus túrák

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

A program(ok) útvonalához a fenti projektelemek keretében kidolgozott útvonalak nyújtanak alapot, hiszen az idegenvezetett séták során ezek bejárása történik. A megállóhelyek kijelölése, a szövegek összeállítása, az idegenvezetői kézikönyv kidolgozása (minőségbiztosítás!), az idegenvezetők szerződtetése (nyelvismeret is fontos a program többnyelvűségének biztosításához) és a túra kondíciók (túrák indításának feltételei (pl. minimum létszám meghatározása), részvételi díj, jelentkezés módja, időpontok, egyéb) meghatározása a legfontosabb feladatok. A projekt viszonylag rövid idő alatt kialakítható. Költséget a szakértői díjak, illetve az idegenvezetők díja jelentenek. Ezek fedezhetők pl. a részvételi díjakból. Ingyenes séták esetén az örökségi helyszínek közös finanszírozása is elképzelhető.

**Garantált tárlatvezetések az attrakcióhelyeken.** A Kastélymúzeumban a viszonylag drága belépőjegy és a magas tárlatvezetési díj miatt a kettőt együtt inkább csak a nagyobb csoportok igénylik. A termekben bár vannak kiírások (melyek viszonylag hosszúak, kényelmes olvasásuk nem feltétlen biztosított, illetve domináns a magyar nyelvű ismertetés), az interpretációs elemek jelenléte minimális, ezért az egyéni vendégek gyakorlatilag kevés információval és a tudásszerzés élményének hiányában távoznak a múzeumból. Emiatt is indokolt lehet a fizetős tárlatvezetések mellett fix időpontokban – a belépőjegy ellenében – ingyenes tárlatvezetések biztosítása. Hasonló módon, garantált időpontban tartott tárlatvezetések bevezetése elképzelhető lenne a Majormúzeumban és a Balatoni Múzeumban is, de a térség más attrakciói esetében is. Az ingyenes tárlatvezetések nem feltétlenül jelentenek plusz költséget az intézmények számára, mivel a vendégek belépőjegy ellenében tudnak csak részt venni a vezetéseken, illetve a tárlatvezetők egyébként is rendelkezésre állnak. A NyBTI a marketingben vállalhat szerepet.

**Éjszakai kastélylátogatás.** A tavaszi és őszi szezon programkínálatának erősítését segítheti a kastély enteriőr kiállításának nyári – július-augusztusi – esti látogatásának elő-és utószezoni változtatásának kialakítása. A program felépítése hasonló lehetne a nyárihoz – azaz meghatározott, fix napon és időben –, de a nyárinál korábbi kezdéssel. A program a szálláshelyi csomagajánlatokba is beépíthető. Egy örökségi kártya keretében akár kedvezményes látogatási lehetőség is kialakítható lenne. Mivel már létező programról van szó, így gyakorlatilag csak intézményi döntésen múlik ennek indítása. NyBTI itt a marketingben vállalhat szerepet.

## ☞ **Rendezvények**

**Helikoni Ünnepek.** A Helikon anno a georgikoni vizsgákból nőtte ki magát, melybe a korírói és költői is bekapcsolódtak. A rendezvénysorozat ma a középiskolás diákoknak szól, de talán érdemes lenne átgondolni, hogy hogyan lehetne úgy továbbfejleszteni ezt a régi hagyománnyal rendelkező programot, hogy turisztikai érdeklődésre is számot tartson. Az ünnepek fontos erőssége, hogy sokan ismerik, gyerekként részt vettek rajta. A felnőtteknek, illetve turistáknak szóló rendezvény lehetne két-három napos esemény, ahol a mai kor írói és költői gyűlnek össze, van író-olvasó találkozó, felolvasó estek, szakmai találkozó (esetleg konferencia), a szellemiségnek megfelelő könyvkiadás támogatása, stb., de koncertekkel és egyéb programokkal is színesíthető lenne. A rendezvény fejlesztésébe bekapcsolódhatnak ötleteikkel – és programhelyszíneként is – az örökségi helyszínek, a szolgáltatók, az önkormányzat, a civil szervezetek. A NyBTI a marketingben vállalhat jelentősebb szerepet.

**Klasszikus zenei koncertek.** A Könyvtár zenei gyűjteményében számos neves magyar és külföldi zeneszerzőt találunk kottákat, partitúrákat. Ezekből kiállítás, illetve különféle koncert-programok lennének összeállíthatók. Keszthelyen született Goldmark Károly zeneszerző, akinek leghíresebb operája a Sába királynője. Kacsóh Pongrác Keszthelyen zenésítette meg a János Vitéz című dalművet. Ezek a művek is beépíthetők lennének a zenei kínálatba. A koncertek helyszíne lehetne

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

a kastély Tükörterme, a kastélypark vagy különleges helyszíneként a Szigetfürdő vagy éppen a kastély könyvtára is. A zenei gyűjtemény kutatása történhet a Festetics tudástár (lásd később) projekt keretében is. Szükséges zenei szakemberek, pl. a keszthelyi Festetics György Zeneiskola bevonása. A szervezés költségei a meghívott zenekaroktól, művészekről függően változhatnak, és válhatnak finanszírozhatóvá saját költségvetésből vagy igényelhetnek kiegészítő támogatást. Az események lehetnek ingyenesek vagy fizetősek, szabadtériek vagy zárt helyszínre szervezettek.

☞ **Helyi termékek.** Kiemelten fontos a helyi termékek kínálatának kialakítása a legegyszerűbb, általános ajándéktárgyaktól a kifejezetten Keszthely- és Festetics-specifikus termékekig. Ebben a kínálati palettában a helyi kézművesek, hagyományőrzéssel foglalkozó mesteremberek (iparművész, fafaragó, keramikus, csipkeverő stb.) munkái, a környék termelőinek áruai és borai is megjelennek. A Festetics-családhoz is számos helyi termék köthető, főleg a mezőgazdasági termékek körében. Európa első agrár-felsőoktatási intézményét (1797), a Georgikont Festetics György alapította. Bakonyi Károly kimagasló szőlészeti-borászati tevékenysége, a cserszegi fűszeres, a keszthelyi burgonyafajták sora nyomán turisztikailag is hasznosítható termékeket lehetne kialakítani (pl. Festetics-bor, Város Bora, helyi specialitások). A Festetics-család vonyarci birtokán volt a híres mandulaültetvény, amely alapján a korábbi években jelentős számú mandulafa került elültetésre. Az itt termelt mandulából – akár a levéltári és egyéb kutatások során fellelhető – egykori családi receptek segítségével mandulás termékek lennének készíthetők.

A NyBTI tervei között szerepel egy családi társasjáték kifejlesztése és kivitelezése, melynek célja a nyugat-balatoni térség megismertetése. Grafikájában a térség fő attrakcióit megjelenítő, a klasszikus családi társasjáték elveit és elemeit felhasználó játék lenne.

A helyi termékekhez egységes megjelenést, arculatot kell kapcsolni, mely összhangban van a Festetics-örökség designjával. Ennek ellátása a marketing feladatok között történik.

☞ **Gasztronómia és vendéglátóhelyek bekapcsolása.** Az említett helyi termékek természetesen bevonhatók a helyi vendéglátóhelyek kínálatába. A könyvtári és levéltári anyagok a család életmódjára vonatkozóan is tartalmazznak információkat. Ezekből ihletet lehetne meríteni a vendéglátóhelyek étlap és itallap kínálatához, melyeket a Festeticsekhez kapcsolódó fantáziánévvel ellátva lehet ajánlani. Már működő példaként említhető a Festetics Helikon Taverna Festetics hallevese vagy Tasziló steakje. Érdekesség, hogy Keszthelyen rengeteg gesztenye található, köztük védett fasorok is. Bár ezek vadgesztenyék, a szelídgesztenyéből készült ételeket, süteményeket be lehetne vonni az éttermek, cukrászdák kínálatába, mint helyi termék. A projekt kapcsán feladat a fellelhető receptúrák összegyűjtése, válogatása, bevonása a térség vendéglátóhelyeinek kínálatába. Ebbe be kell vonni a kutatókat, gasztronómiai szakembereket és vendéglátóhelyeket. Projektgazda a NyBTI szoros együttműködésben vendéglátó-és attrakcióhelyekkel, gasztronómiai szakemberekkel. A kidolgozott „Festetics étlap” elemeit a vendéglátóhelyek beilleszthetik saját menüajánlataikba, meghatározott feltételek mellett (minőségbiztosítás).

☞ **Szálláshelyek bevonása.** A programok, rendezvények értékesítésében és promóciójában fontos szerepük van a helyi szálláshelyeknek, hiszen – saját szolgáltatásaik kínálatán túl – ezek segítségével igyekeznek vendégeket csábítani magukhoz. A szálláshelyek vonzó csomagajánlatokat tudnak kialakítani, amennyiben a programokat, belépőjegyeket vagy valamilyen részszolgáltatásokat tudnak beépíteni ajánlataikba.

Nagyon jól beilleszthető lenne a Festetics-termékbe, ha a jelenleg üzem kívüli Hullám és Balaton Szállók fejlesztését az eredeti, századfordulós hangulatának visszaadásával történne meg. A Hullám Hotelben a város elegáns, arisztokratikus jellegének visszatükrözése a Festeticsek nyomán, míg a



**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

Balaton Szállóban a polgári Keszthely hangulatának letükrözésével különleges attrakciók is lehetnek egyben.

☞ **„Festetics mindentudó” – Tudástár.** A túrák során közlésre kerülő információkat megfelelő minőségű és mennyiségű forrásból kell meríteni. Ennek alapja egy tudományos jellegű kutatómunka, mely összegyűjti és rendszerez azokat az információkat, melyek a turisták számára is érdekesek lehetnek. A tudásbázis létrehozása hozzájárul, hogy a Festetics-örökségről, a város nevezetességeiről, látnivalóiról érdekes és értékes információkat, adatokat, különlegességeket, helyi legendákat, anekdotákat összegyűjtve egy olyan információhalmaz készüljön, mely segítségével szolgál az audio guide-hoz és a városnéző sétákhoz, információkat nyújt az idegenvezetőknek élményszerű ismeretátadást biztosítva a turisták részére. Ezek mellett a tudásbázis forrásaiból nyert ismeretek felhasználhatók az információs anyagok, kiadványok tartalmának összeállításában, de segítségével szolgálnak egy-egy téma feldolgozásában és a városnéző séták információs anyagának összeállításában is. A tudástár egyik fókuszpontja a Festetics-örökséghez kötődő helyek és információk feldolgozása, másik része pedig egy klasszikus, illetve a további „rejtett kincseket” rendszerező gyűjtemény létrehozása, hiszen a túrák a Festeticsekhez közvetlenül nem kötődő attrakciókat is érintenek.

A projekt megvalósítása folyamatos kutatómunkát feltételez, melyhez szükséges helytörténészek, történészek, könyvtárosok, civilek és szervezetek, illetve az örökségi helyszínek bevonása. A turisztikai szakemberek ezekből megszűrik azokat az információkat, melyek turizmus számára érdekesek és „lefordítják a turizmus nyelvére”. A projekt valószínűleg magasabb költségekkel jár a szakértői díjak, a kutatási engedélyek, esetleges utazási és egyéb költségek miatt, így finanszírozása csak a partnerek együttműködésében, önkormányzati vagy egyéb támogatásokkal vagy pályázati forrásból megoldható. Projektgazda a NyBTI.

☞ **Tematikus csomagajánlatok.** A térség fő termékcsoportjai – így köztük a Festetics-örökség és a kulturális turizmus – mentén olyan csomagajánlatokat kell kidolgozni, melyek a szálláshelyek, a szolgáltatók és tour operatorok felé is értékesíthetők, segítve a potenciális vendégkör elérését és szélesítését, általa a vendégéjszakák növekedését a térségben.

A Festetics csomagokat – 2-3-5-7 éjszakás ajánlatokkal – lenne célszerű összeállítani, melyek szolgáltatás-tartalma a tartózkodás idejével nő. Kialakíthatók lennének olyanok, melyek a kiemelt rendezvényekhez kötődnek, illetve alapsomagok, melyek egész évben vagy az év nagy részében értékesíthetők lennének. A csomagokba beépíthetők a múzeumi belépők (kastély, majormúzeum, Balatoni Múzeum) tárlatvezetéssel; idegenvezetéses városnéző túrák; belépőjegyek koncertre, rendezvényekre vagy a kedvezménykártya. A feladat végzése folyamatos, a NyBTI-n belül delegálható, akár saját költségvetés terhére is finanszírozható.

☞ **Marketing tevékenység és monitoring.** A termékhez kapcsolódóan jól átgondolt marketing koncepció és stratégia kidolgozása is szükséges, mely kifejezi, illetve alátámasztja a termék egyediségét, erősíti minőségét. A Festetics-termék piacra vitelét segítő marketing keretében kialakításra kerül az arculat, elkészülnek a szükséges kiadványok (pl. séta-, kerékpáros térképek, invitatív kiadvány, tájékoztató-, információs- és irányítótáblák, kártyafüzet), megvalósul a kijelölt kommunikációs- és értékesítési csatornákon történő piacra vitel.

Az optimális marketing struktúra összeállítása hosszabb időt is igénybe vehet. Szükséges valamennyi érintett örökségi helyszín részvétele pl. az arculat kidolgozásában, mivel minden szereplő számára elfogadható designt kell kialakítani. A professzionális munkához be kell vonni designereket, grafikusokat, kreatív szakembereket. A teljes termék valamennyi eleme esetében fontos a folyamatos monitoring, hatásvizsgálat, szükség esetén a beavatkozás, módosítás.

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

---

Ahogy a fentiekből is kiderül, a termékfejlesztést végző szervezet feladata rendkívül összetett. Összefoglalva a főbb tevékenységek:

- a tematikus út és termék tervének kidolgozása
- a fejlesztésben érdekelt résztvevők körének meghatározása, összeszervezése: múzeumok, kiállítóhelyek, rendezvényszervezők és programok szervezésében lehetséges érintettek, vendéglátóhelyek: éttermek, borászatok; szálláshelyek, közlekedési vállalkozások, egyéb szolgáltatók, szakmai szervezetek, különféle szakértők, azaz szektorokon átívelő együttműködések kialakítása és folyamatos kapcsolattartás szükséges
- pénzügyi finanszírozási modell kidolgozása (saját költségvetésből, közös partneri finanszírozásban, támogatással, pályázati forrásból megvalósuló projektek)
- ütemezés kidolgozása (egyres folyamatok időtartama, időigénye)
- a fejlesztés gyakorlatának megvalósítása, ehhez a szükséges eszközök és technikák biztosítása
- folyamatos monitoring, hatásvizsgálat: tapasztalatok feldolgozása, átadása, szükség esetén javaslat a módosítására (mit kellene másképp csinálni). Ehhez kapcsolódóan a tapasztalatok átadása módszertanának kidolgozása.
- minőségbiztosítási rendszerek kidolgozása és érvényesítése
- marketing tevékenység tervezése és megvalósítása: arculat, imázs, kommunikáció
- szakképzett munkaerő biztosítása, képzési, szemléletformálási program kidolgozása és szervezése
- szakmai segítségnyújtás, érdekképviselés
- az örökséggel való megfelelő gazdálkodás biztosítása

Egy megfelelően megtervezett, végrehajtott, illetve folyamatosan továbbfejlesztett Festetics-örökségi termék esetén mind a város, mint pedig a turisták részéről pozitív hatások várhatók. A Festetics-örökség termékfejlesztésének jelentősége, hatása a térség szempontjából:

- a Festetics-örökség méltó ápolása
- további kutatások, bővülő ismeretek a család történetével kapcsolatban
- hagyományörzés, hagyományok elmélyítése
- további, egykori Festetics-épületek felújításának ösztönzése, és funkcióval való ellátása, bekapcsolása a turisztikai termékkínálatba
- a helyi identitástudat, lokálpatriotizmus erősítése
- egyedi arculat, pozitív város imázs kialakítása
- újszerű szolgáltatások, komplex turisztikai kínálat biztosítása
- szorosabb horizontális és vertikális együttműködések kialakítása a térség turizmusában érdekelt szereplők között
- kultúra, oktatás, művelődés fontosságának erősödése
- kulturális programok körének szélesítése, kiemelt rendezvények meghonosítása
- növekvő vendégéjszaka-szám és bevételek (vállalkozói és szolgáltatói bevételek, önkormányzati idegenforgalmi adóbevételek)
- olyan termék alakítható ki, mely nagyobb útvonalakhoz is hozzáilleszhető, pl. Fertőd-Balaton kerékpáros útvonal kapcsán (Fertőd – Nagycenk – Keszthely kastélyút) vagy akár nemzetközivé is tehető (Kismarton – Bécs – Fertőd – Nagycenk – Keszthely kastélyút).
- A kulturális turizmusban inkább a nagyobb városok dominálnak, de a kisebb és még felfedezetlen európai desztinációk iránt is fokozódik az érdeklődés. Ezek a területek innovatív termékekkel

**A történelmi családokra alapozott kulturális-turisztikai attrakciók a Nyugat-Balaton vonzáskörzetében c. workshop és tanulmányúthoz kapcsolódó tanulmány**

és szolgáltatásokkal növelhetik vonzerejüket és piaci részesedésüket: a termékfejlesztés versenyképességük egyik meghatározója. Ez vonzó lehet az olyan diszkont légitársaságok részére, mint pl. a Wizzair, általa új célcsoportokat is elérve ((tavaszi/őszi) városlátogató turizmus).

- hozzájárulhat a szezonális mérsékléséhez, a tavaszi és őszi városlátogató turizmus erősödéséhez, az elő-és utószezon időszezonok vendégforgalmának növekedéséhez. A régióban fellelhető más turisztikai termékek számára – nyári üdülés, gyógy-és wellness, kerékpározás és aktív kikapcsolódás, bor-és gasztronómia – kiegészítő termékként szolgál, tartalmasabb tartózkodást biztosítva.
- a fejlesztések megvalósításával olyan termék alakítható ki, mely alkalmas arra, hogy a nyugat-balatoni régió minőségi szolgáltatáscsomagokkal szerves legyen a Balaton Régió kínálatának, hozzájárulva a Balaton Régió pozitív imázs képezéséhez kialakításához.

A Festetics-örökség termékfejlesztésének jelentősége a turisták számára:

- változatos és tartalmas időtöltési lehetőségek, gazdag programkínálat
- élményszerzés lehetősége
- tanulás, új ismeretek szerzése érdekes, átfogó, tartalmas információkkal
- jól tervezhető időtöltés
- szolgáltatások széles és szervezett köre
- jó ár-érték arányú szolgáltatások
- egységes város-térség „látványa”
- fejlett környezet, turisztikai infrastruktúra kiépítettsége

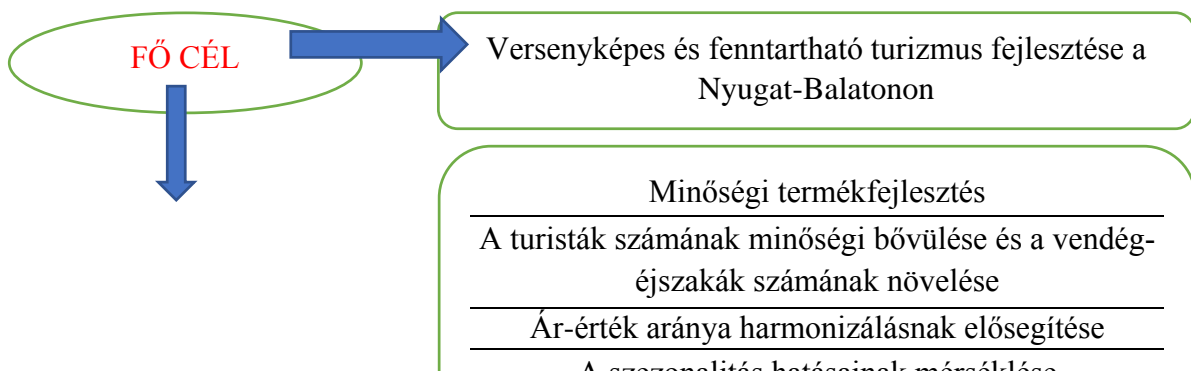
A fejlesztések – és főleg az ilyen sokszereplős – projektek kapcsán nem feledkezhetünk meg arról, hogy az építkezésnek mindig vannak nehézségei. Sokféle szereplő és sokféle érdekét közös, mindenki számára elfogadható platformra terelni az egyik legnagyobb kihívás. Magyarországon az alulról építkezésnek alapvetően nincsenek hagyományai. Az alulról építkezés nálunk inkább a „barátságos együttműködés” gondolatán, míg tőlünk nyugatra a logikus gazdasági érdekeken alapszik.

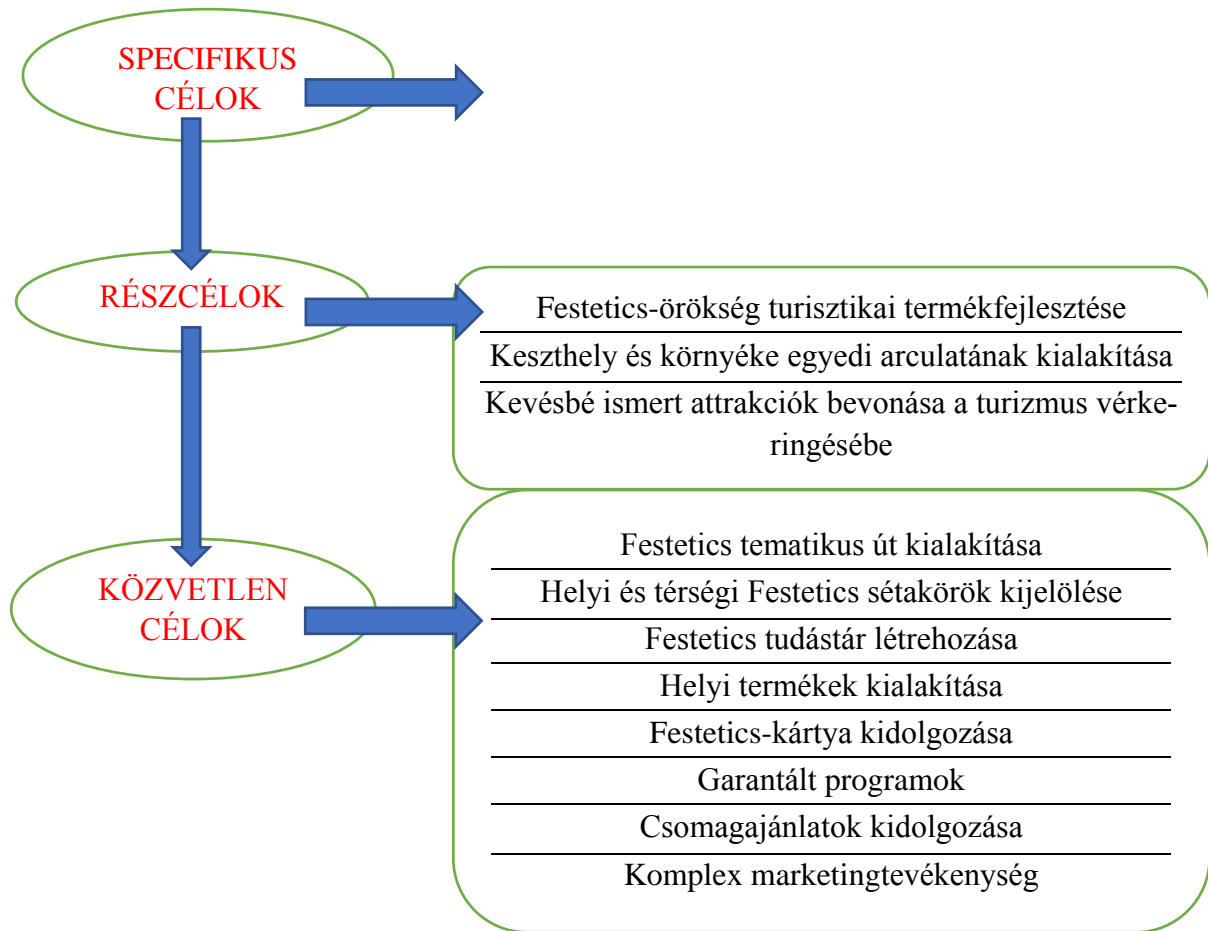
A gazdaságpolitika – közte a turizmuspolitika is – rövidtávon tervez, ami általában a vállalkozások esetén is megfigyelhető. Az önkormányzati tevékenység súlypontja sem szolgálja a térségi szintű fejlesztéseket, hiszen működésük közigazgatási határokhoz kötődik, az azon túli területekre közvetlen ráhatásuk, jogkörük nincs. Ezek egyik legszemléletesebb példája a kerékpárutak településhatárokig történő építése. A turisták viszont a meglátogatott térség felfedezésekor nem ilyen „határokon” terveznek. Ugyanígy gátat jelent az idegenforgalmi adó is, hiszen mint önkormányzati bevétel szintén csak közigazgatási határokon belül hasznosulhat.

A Festetics-termék sikerének kulcsa a **hálózatosodás**, amihez elsősorban településhatárok átlépése, és a vállalkozásoktól független, de azok által (is) működtetett közös szervezet is szükséges.

Összefoglalva, a Festetics-örökség turisztikai termékfejlesztése a különböző szintű célok megvalósításához az alábbiak szerint járul hozzá:

**3. sz. ábra: A Festetics-örökség turisztikai fejlesztésének célhierarchiája**





Forrás: saját szerkesztés